

Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Karşı Tutumlarını Etkileyen Faktörlerin Araştırılması

Gürkan HAZAR^{1A}, Hamdi PEPE^{2B}, Zekihan HAZAR^{3C}

¹Milli Eğitim Bakanlığı, Kızılcahamam/Ankara

²Düzce Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Düzce/Türkiye

³Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Ağrı/Türkiye

Address Correspondence to G. Hazar : e-mail: hazar604@gmail.com

A: Orcid ID: 0000-0002-8610-0656-B: Orcid ID: 0000-0003-0525-9882 C: Orcid ID: 0000-0002-9305-4010

The Investigation of The Factors Affecting The Attitudes of Secondary Students on Physical Education

Abstract

The aim of this study is to examine the attitudes of the students in the secondary school education towards physical education and sports in terms of various variables. Research; was designed according to quantitative research model and relational screening method was used. In this context, the measurement tools considered to be related to the research problem were applied to the selected sample group from the target universe. In this direction, the universe of the research; there are 500 students in 201 women (% 40,2), 299 men (% 59,8)" who are studying in 2014-2015 academic year in the high schools of Kızılcahamam District of Ankara. "Physical Education Classroom Attitude Scale for Secondary School Students" was used by Güllü and Güçlü in 2009 for validity and reliability studies with the Personal Information Form created by the researcher in the research. The obtained data were analyzed by SPSS 24 packet program. A Pearson Correlation test was performed to analyze the relationship between variables. When the total scores of participants' gender variables were examined in the research findings, it was determined that the attitude scores of male and female students were different. In the research findings, it was determined that the attitude scores of the students were statistically different when the total scores of the participants about the variables such as gender changer, school type and athlete license were examined. In another study, according to the correlation analysis, participants' attitude scores towards physical education and sports lesson were correlated. As a result; In particular, the statistically significant difference in favor of students with sports license reveals a positive relationship between sporting and physical education and sports.

Keywords: Attitude, physical education, sport, secondary education

Özet

Bu araştırmanın amacı, ortaöğretim kademesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırma; nicel araştırma modeline göre tasarlanmış olup ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın evrenini; Ankara İli Kızılcahamam İlçesi Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı liselerde 2014-2015 eğitim-öğretim yılında öğrenim görmekte olan 201 kadın (%40,2), 299 erkek (%59,8) olmak üzere 500 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada, araştırmacı tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu ile Güllü ve Güçlü tarafından 2009 yılında geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış olan "Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 24 paket programı ile analiz edilmiştir. Araştırma bulgularında, katılımcıların cinsiyet değişkeni, okul türü, sporcu lisansına sahip olma değişkenlerine ait almış oldukları toplam puanlar incelendiğinde öğrencilerin tutum puanlarının farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Katılımcıların tutum puanlarının anne-baba eğitim durumu gibi değişkenlerde ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bir diğer araştırma bulgusunda, yapılan korelasyon analizlerine göre değişkenler arasında pozitif yönde bir ilişki olmasına rağmen bu ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür. Sonuç olarak; özellikle istatistiksel olarak anlamlı farklılığın spor lisansına sahip öğrenciler lehine olması spor yapma ile beden eğitimi ve spor dersi arasındaki pozitif ilişkiyi ortaya koymaktadır. Son yıllarda kullanılan akıllı telefonlar sahip oldukları birçok özellik ile günlük yaşantılarımızın vazgeçilmez bir unsuru haline geldi. Öyle ki hayatın akışı içerisindeki sorumluluklarımızı ertelememize, diğer insanlar ile ilişkilerimize zarar veren bir bağımlılık olarak tanımlanmaya başladı. Bu anlamda bu çalışma spor bilimlerinde öğrenim gören öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin yaşadıkları sosyal-duygusal yalnızlıkları üzerine etkisini incelemek amacı ile yapılmıştır. Araştırma kapsamında katılımcıların akıllı telefon bağımlılık düzeylerini belirlemek için Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği-Kısa Formu (ATBÖ-KF) ve sosyal-duygusal yalnızlık düzeylerini belirlemek için Sosyal ve Duygusal Yalnızlık Ölçeği (SELSA-S) kullanılmıştır. Araştırmaya Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinden toplam 198 öğrenci dahil edilmiştir. Araştırma kapsamında toplanan verilerin analizinde basit doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin sosyal-duygusal yalnızlıkları üzerinde pozitif ve orta düzeyde anlamlı bir etkisinin olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, Sosyal-Duygusal Yalnızlık, Spor, Akıllı Telefon

GİRİŞ

İnsanın tüm gelişim dönemlerinde doğal bir ihtiyaç olan oyun ve sporun sevdirmesi ve yaşam tarzı haline getirilmesi okul, öğretmen ve beden eğitimi derslerinden geçmektedir. Bu dönemde beden eğitimi ve spora karşı memnuniyet algı düzeyi gelişmiş olan bireyler, boş zamanlarını oyun ve sporla değerlendirme alışkanlığı kazanmış olacaktır.

Bireyleri fiziksel, zihinsel, duygusal ve toplumsal yönleriyle bir bütün olarak yetiştirmek çağdaş eğitimin temel ilkelerindedir. Çağdaş anlayışa uygun olarak eğitimdeki amacın gerçekleşmesi bireyin, zihinsel eğitimi yanında fiziksel eğitimi ile olasıdır (Eroğlu 2011, s. 7). Beden eğitimi ve spor bireylerin tam bir iyilik hali içerisinde olmalarını ve sağlıklı olarak gelişimlerini amaçlar (Tamer ve Pulur 2001, s. 23). Beden eğitimi sağlayan alt disiplinler oyun, spor ve jimnastik; bireylerin sağlıklı sosyalleşmesini, düzenli ve orantılı gelişimlerini sağlayan, hareketler yoluyla bireylerin bedenlen olgunlaşmalarının yanında fikren, ruhen ve sosyal yönden de katkı sağlayan bir ilimdir (İşler 2012, s. 41). Beden eğitimi; Milli Eğitimin temel ilkeleriyle uyumlu olarak kişinin bedenlen, ruhen ve fikren gelişimini sağlamaktadır. Bireyin, toplum kurallarına uygun halde yaşaması, diğer sosyal grup üyeleriyle olması gereken iyi davranışlar sergileyebilmesi, temel insani değerleri önemsemesi ve içselleştirmesi tam bir iyilik hali içerisinde olmasıyla bağlantılıdır (Aracı 2001, s. 22). Güneş (2004), Beden eğitimi; Oyun, spor ve jimnastik aktiviteleri ile bedenlen bütün olarak eğitimi içeren bir süreç olarak tanımlamaktadır. Bireyin eğitim ve gelişim sürecinde fiziksel aktiviteler ve hareket eğitiminin önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Genel eğitimin önemli bir parçası olan beden eğitimi ve spor dersi aynı zamanda öğrencilerin gün boyunca teorik derslerde biriken enerjilerini attıkları, keyifli zaman geçirdikleri, zihinsel ve bedensel olarak kendilerini yeniledikleri ve severek katıldıkları bir derstir. Ancak öğrencilerin bu derse yönelik ilgi ve tutumları zaman zaman değişiklik göstermekte ve bazı durumlarda derse katılım noktasında birtakım sorunlar yaşanmaktadır. Bu noktada öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının önemli bir problem durumu olduğu görülmektedir.

Tutum, bir kelime olarak ilk kez Herbert Spencer tarafından 1862'de kullanmaya başlanmıştır ve Spencer tutumu, bireyin zihinsel durumunu ifade etmek için kullanmıştır (Güllü 2009, s. 65). Krech ve arkadaşlarına (1980) göre tutum, bireyin motivasyon, algı, idrak, öğrenme ve heyecan süreçlerinin devamlı

ve koordineli bir organizasyonudur. Bireysel algı ve öğrenme sonucunda geliştirilen davranışlardır. Hilgard ve arkadaşlarına (1971) göre tutum; herhangi bir duruma, olguya, kurala, değere ve şartlara karşı tepki oluşturmakla birlikte, bunlara karşı olumlu ya da olumsuz bir davranış oluşturmayı içerir. Franzoi'a (2003) göre tutum, kişinin bir durumu, olayı, nesneyi algılaması ve negatif ya da pozitif olarak tepkide bulunmasıdır. Şişko ve Demirhan'a (2002) göre kişiler bir duruma, olguya, kavrama ve nesneye karşı olumlu tutum geliştirebildi ise onu sever benimser, destekler ve ona yaklaşır, eğer olumsuz davranış geliştirdiyse onu sevmez, benimsemez, desteklemez ve ondan uzaklaşır. Fakat zamanla aynı nesne ve olaya karşı edinilmiş olumlu ya da olumsuz tutumlar değişebilir ve ya yeni tutumlar gelişebilir.

Örgün eğitim sistemi içerisinde öğretim gören öğrenciler tüm derslere karşı olduğu gibi beden eğitimi dersine karşıda tutum geliştirirler. Öğrencilerin geliştirdikleri bu tutumlarını biçimlendiren sosyo-ekonomik ve çevresel şartlar etkili olur. Öğrencilerin geliştirdikleri tutumları üzerinde ders ortamları ve öğretmeninde etkisi vardır. Derse karşı olumlu tutum geliştirmiş öğrenciler ders etkinliklerine daha istekli katılacak buda dersin daha verimli işlenmesini sağlayacaktır. Öğrencilerin derse ilgi duymaları öğretmeni motive edecek ve dersin kazanımlarına daha kolay ulaşılmasına katkıda bulunabilir (Silverman ve Scrabis 2004, s. 13). keyif alamayacak ve yaşamları boyunca fiziksel aktivitelere karşı kapalı olabilirler.

Bireylerin beden eğitimi ve spor dersine karşı olumlu tutum geliştirmeleri yetişkinlik ve yaşlılık dönemlerini sağlıklı geçirmeleri için egzersiz ve sportif aktivite alışkanlığı kazanmaları açısından önem taşımaktadır. Bu anlamda ortaöğretim-lise dönemi, öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı olumlu tutum geliştirmeleri açısından önemli ve kritik bir dönemdir. Bireylere yaşam boyu spor alışkanlığının kazandırılması için kritik dönemlerden birisi olan ortaöğretim-lise döneminde eğitim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının hangi faktörlere göre değişiklik gösterdiğinin araştırılması önemli bir problem durumudur. Bu araştırmanın amacı ortaöğretim-lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesidir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, örneklem, ölçme aracı ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Araştırma; nicel araştırma modeline göre tasarlanmış olup, ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu, olguyu oluşturan şartlara müdahale etmeden var olduğu haliyle araştıran ve tanımlayan yöntemlerdir. Karasar'a (2006) göre, bu modelde esas olan, mevcut durum ve şartlara müdahale etmeksizin var olan durumu gözlemleyebilmek ve ölçmektir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın amacına bağlı olarak, üzerinde araştırma yapılabilecek veya genelleme yapılacak tüm bireylerin (birimlerin) oluşturduğu gruba evren denir. (Erkuş 2013, s. 33). Bu kapsamda araştıranın evrenini; Ankara İli Kızılcahamam İlçesi Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı liselerde eğitim öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır.

Bu çalışmada amaçsal örnekleme yöntemlerinden "maksimum çeşitlilik örnekleme" yöntemine gidilmiştir. Maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi; evrende incelenen problemle ilgili olarak kendi içinde benzeşik farklı durumların belirlenerek, çalışmanın bu durumlar üzerinde yapılması, maksimum çeşitlilik örnekleme tanımlar (Büyüköztürk vd. 2016, s. 56). Bu kapsamda araştırmanın örneklemini; Ankara İli Kızılcahamam İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı olan Kızılcahamam Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Kızılcahamam Anadolu Lisesi, İbni Sina Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Kızılcahamam Ayşe Bezi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Kızılcahamam Anadolu İmam Hatip Lisesi, Kızılcahamam Lisesi, Halide Edip Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde 2014-2015 eğitim öğretim yılında öğrenim görmekte olan 201 kadın (%40,2), 299 erkek (%59,8) olmak üzere toplam 500 öğrenci oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada, araştırmacılar tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu ile Güllü ve Güçlü'nün geliştirmiş olduğu likert tipi "Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği"

katılımcılarla yüz yüze görüşmeler yapılarak kullanılmıştır.

Ölçme Aracı

Kişisel Bilgi Formu: Kişisel bilgi formu olarak, araştırmanın sonucuna etki edeceği düşünülen cinsiyet, aktif spor yapma yapmama, sınıf düzeyi, sporcu lisansı olup olmama, spor branşı, okul türü, aylık gelir, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu, değişkenleri kullanılmıştır.

Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği: Güllü ve Güçlü tarafından 2009 yılında ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarını tespit etmek amacıyla geliştirilmiştir. Geliştirilen ölçek 3 alt faktörlü olup toplam 35 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan ifadelerin değerlendirilmesi 5 puanlıdır. Bu puanlama likert tipi ölçekten yararlanılarak hazırlanmıştır. Ölçeğin likert puanlaması; 1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5=Tamamen katılıyorum şeklindedir. Ölçeğin orijinal formu incelendiğinde ölçek toplam maddelerine ilişkin Cronbach Alpha katsayısı 0,80 olarak bulunmuştur. Bu araştırma için ölçek toplam puanı üzerinden analizler yapıldığı için ölçek toplam puanına ilişkin Cronbach Alpha katsayısı ele alınmıştır ve bu katsayınının 0.76 olduğu tespit edilmiştir.

Verilerin Çözümlemesi

Yapılan alan yazın incelemesi sonucunda araştırma sonuçlarıyla ilişkili olabileceği düşünülen değişkenler belirlenerek bu değişkenlere ilişkin analizler yapılmıştır. Veriler toplandıktan sonra SPSS 24 paket programı ile analiz edilmiştir. İkili değişkenlere göre farklılıkları belirlemek amacıyla t-testi, üç ve daha fazla değişkenlere göre farklılıkları belirlemek amacıyla One Way Anova testi kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiyi analiz etmek amacıyla Pearson Correlation testi yapılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın bağımsız değişkenlerine ilişkin yapılan istatistiksel işlemlere yer verilmiştir.

Tablo 1. Beden Eğitimi ve Spor Dersine Karşı Tutum Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	N	AO	Ss	t	p
Kadın	201	139,34	23,069	-2,231	0,02*
Erkek	299	143,87	21,690		

*: p<0,05, **: p<0,01

Tablo-1' incelendiğinde erkek öğrencilerin toplam tutum puanlarının bayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu, bu yüksekliğin istatistiksel açıdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2. Beden Eğitimi ve Spor Dersine Karşı Tutum Puanlarının Okul Türlerine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler		N	AO	SS	F	p	Anlamlı Farklılık
1	Kızılcahamam Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	139	137,50	23,09			
2	Kızılcahamam Anadolu Lisesi	93	151,45	17,12			
3	İbni Sina Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	37	140,89	20,27			
4	Kızılcahamam Ayşe Bezci Mesleki ve Teknik And. L.	67	136,73	25,17	5,541	0,00	2*=1-4-7
5	Kızılcahamam Anadolu İmam Hatip Lisesi	55	144,49	20,70			
6	Kızılcahamam Lisesi	87	144,60	22,17			
7	Halide Edip Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	22	133,00	22,59			
Toplam		500	142,05	22,34			

*: p<0,05, **: p<0,01. Farkın lehine olduğu gruplar (*) ile gösterilmiştir.

Tablo-2. İncelendiğinde katılımcıların beden eğitimi ve spor dersine karşı tutum puanlarının okul türlerine göre farklılık gösterdiği ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Beden Eğitimi ve Spor Dersine Karşı Tutum Puanlarının Spor Lisansı Olma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	N	AO	Ss	t	p
Var	100	148,66	20,29	3,358	0,01**
Yok	399	140,35	22,55		

*: p<0,05, **: p<0,01

Tablo-3 incelendiğinde sporcu lisansı olan öğrencilerin toplam tutum puanlarının, sporcu lisansı olmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu, bu yüksekliğin istatistiksel açıdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4. Beden Eğitimi ve Spor Dersine Karşı Tutum Puanlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	N	AO	Ss	F	p
İlkokul	211	143,09	21,68		
İlköğretim-Ortaokul	104	139,07	22,03		
Lise	133	141,96	23,84	1,884	0,11
Lisans	51	148,47	19,37		
Total	500	142,05	22,34		

*: p<0,05, **: p<0,01

Tablo-4 incelendiğinde katılımcıların beden eğitimi ve spor dersine karşı tutum puanlarının anne eğitim düzeyine göre değişmediği anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 5. Beden Eğitimi ve Spor Dersine Karşı Tutum Puanlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	N	AO	SS	F	p
İlkokul	116	144,215	21,35		
İlköğretim-Ortaokul	120	140,008	21,19		
Lise	198	141,075	24,09	,901	0,46
Lisans	66	145,163	20,62		
Total	500	142,058	22,36		

*: p<0,05, **: p<0,01

Tablo-5 İncelendiğinde katılımcıların beden eğitimi ve spor dersine karşı tutum puanlarının baba eğitim düzeyine göre değişmediği, bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 6. Beden Eğitimi ve Spor Dersine Karşı Tutum Puanlarının Diğer Değişkenlerle Korelasyon Analizi

Değişkenler		Toplam Puan
Haftada Kaç Gün Spor Yapıyor	r	,085
	P	,12
	N	323
Haftada Kaç Saat Spor Yapıyor	r	,036
	P	,52
	N	312
Lisans Yılı	r	,005
	P	,95
	N	101

Tablo-6'ya bakıldığında yapılan korelasyon analizinde katılımcıların beden eğitimi ve spor dersine karşı tutum puanlarının spor yapma gün sayısı, saat sayısı ve lisans yılı gibi değişkenlerden etkilenmediği, bu değişkenler arasında anlamlı bir korelasyon olmadığı tespit edilmiştir.

TARTIŞMA

Araştırma bulgularında, katılımcıların cinsiyet değişkenine ait "Beden Eğitimi Dersine Yönelik Ölçeği"nden almış oldukları toplam puanlar incelendiğinde, erkek öğrencilerin puan ortalamasının (143,872), kadın öğrencilerin puan ortalamasından (139,343) daha yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($p=0,026$). Özellikle toplumumuzda sporun erkek egemen bir anlayışa sahip olması ve erkek bireylerin kadın bireylere oranla gerek okul içi gerekse okul dışı sportif etkinliklere daha aktif olarak katılmaları bu farkın ortaya çıkmasındaki en önemli faktörlerden biri olabilir. Alan yazın incelendiğinde araştırma sonuçları ile benzer bulgulara ulaşan çalışmaların olduğu görülmüştür. Örneğin; Akandere, Özyalvaç ve Duman (2010) yapmış oldukları "Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile akademik başarı motivasyonlarının incelenmesi" konulu çalışmada erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının kadın öğrencilerin tutum puanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bir diğer çalışmada Ada (2011), yapmış olduğu "Beden Eğitimi Derslerinde Güdusel İklim ve Güdülenmenin Optimal Performans Duygu Durumu Üzerindeki

Etkisinin İncelenmesi" konulu çalışmada katılımcıların güdülenme düzeylerinin cinsiyet değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği ve bu farkın erkek katılımcılar lehine olduğu tespit edilmiştir. Diğer taraftan, benzer çalışmalarda bu sonucun aksi yönünde bulguların elde edildiği de alan yazında yer almaktadır. Hosseinalipour 2015 yılında yapmış olduğu "Üniversiteli Sporcu Öğrencilerin Sporda, Motivasyon Düzeyleri ve Stresle Başa Çıkma Yöntemlerinin İncelenmesi" konulu çalışmada katılımcıların spora katılım motivasyonlarının cinsiyet değişkeni açısından farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Araştırma bulgularında, katılımcıların öğrenim gördükleri okul türüne göre ölçek toplam puanından aldıkları puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır. Özellikle Kızılcahamam Anadolu Lisesi'nde (151,45) öğrenim gören öğrencilerin ölçek puan ortalamalarının, Kızılcahamam Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (137,503), Kızılcahamam Ayşe Bezci Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (136,73), Halide Edip Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde (133,000) öğrenim gören katılımcıların almış oldukları puan ortalamasından daha yüksek olduğu görülmektedir. Kızılcahamam Anadolu Lisesi'nde öğrenim gören katılımcıların beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının diğer okul türlerinde öğrenim gören katılımcılardan daha yüksek olmasının nedenleri arasında Kızılcahamam Anadolu Lisesi'nde var olan spor tesisi ve kulüp faaliyetlerinin diğer okullardan daha fazla olması, sınavla öğrenci alması gösterilebilir. Esentürk, 2014 yılında yapmış olduğu "Lise Düzeyinde Öğrenim

Gören ve Okullararası Spor Müsabakalarına Katılan Sporcu Öğrencilerin Güdülenme ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi" konulu araştırmada katılımcıların öğrenim gördükleri okul türü değişkenine ait bilmek ve başarmak için içsel güdülenme alt boyutu, uyarıcı yaşamak için içsel güdülenme alt boyutu, yıkıcı saldırganlık alt boyutun, dışsal düzenleme alt boyutu, edilgen saldırganlık alt boyutu, içsel güdülenme boyutu, dışsal güdülenme boyutu ve özdeşim alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmadığını tespit edilirken, güdülenmeme alt boyutunda Endüstri Meslek Liseli katılımcıları ile Anadolu Liseli katılımcılar arasında Endüstri Meslek Liseli katılımcılar lehine bir fark bulunmuştur. Aynı şekilde, Anadolu Lisesi katılımcıları ile Sosyal Bilimler Lisesi katılımcıları arasında güdülenmeme alt boyutunda anlamlı fark elde edilmiştir. Diğer liseler arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Liseler arasındaki bu fark, öğrenci profili ve okullardaki spor anlayışındaki farklılığa bağlanmıştır.

Araştırma bulgularında, katılımcıların aktif olarak spor yapıp yapmama değişkenine ait Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinden almış oldukları toplam puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında aktif olarak spor yapan katılımcıların ortalamasının (146,39) aktif olarak spor yapmayan katılımcılara göre (138,07) daha yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($p=0,00$). Bilişsel, duyuşsal ve sosyal yönlerden bireyin sağlıklı gelişebilmesine olumlu yönde katkı sağlayan beden eğitimi ve spor, bu özelliğinin doğal bir sonucu olarak bireylerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik olumlu tutum sergilemelerinde önemli rol oynamaktadır. Örneğin atıl-fazla enerji kuramı dikkate alınacak olduğunda; birey günlük rutin aktivitelerini yerine getirirse bile atılması gereken bir miktar fazla-atıl enerji kalabilir ve bu enerji atılmadığı takdirde bireyde psikolojik ve fizyolojik olarak gerginlik durumu yaratabilir. Bu durumda bu fazla enerjiden kurtulmanın en pratik yolu spor yapmaktır çünkü birey bu sayede zihinsel ve fiziksel olarak rahat hissetmektedir. Bu değerlendirmeler dikkate alındığında aktif olarak spor yapan bireylerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının yapmayanlara oranla daha yüksek olması bu faktörlere dayandırılabilir. Alan yazın incelendiğinde araştırma sonuçları ile benzer bulgulara ulaşan çalışmaların olduğu görülmüştür. Örneğin; Ersoy 'da 2010 yılında yapmış olduğu "9-11 Yaşlar Arası Spor Yapan ve Yapmayan Çocukların

Ruhsal Uyum Düzeylerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi" konulu araştırmada aktif spor yapan ve yapmayan değişkeni açısından aktif spor yapanların lehine anlamlı bir farklılık gösterdiğini tespit etmiştir. Duman ve Kuru'da 2010 yılında yapmış oldukları "Spor Yapan ve Spor Yapmayan Türk Öğrencilerin Kişisel Uyum Düzeylerinin Belirlenmesi ve Karşılaştırılması" konulu çalışmada, spor yapan ve spor yapmayan 15 yaş grubunda olan öğrencilerin kişisel uyum, kendini gerçekleştirme ve psikotik belirtiler puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu ve bu farkın spor yapan öğrencilerin lehine olduğu tespit edilmiştir. Ada 2011 yılında yapmış olduğu " Beden Eğitimi Derslerinde Güdül İklım ve Güdülenmenin Optimal Performans Duygu Durumu Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi" konulu araştırmada katılımcıların beden eğitimi dersine katılım güdüsünün "özdeşimle düzenleme" alt boyutunda, spor yapanlar lehine anlamlı farklılık tespit etmişken, beden eğitimi dersine katılım güdüsünün diğer alt boyutlarında spor yapanlar ve yapmayanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmiştir. Benzer araştırmalarda farklı yönünde bulguların elde edildiği de alan yazında yer almaktadır. Örneğin; Danışman 2011 yılında yapmış olduğu "Bireysel ve Takım Sporları Yapan Öğrencilerin Güdül Yönelimlerinin Kaygı Düzeylerine Etkilerinin Araştırılması" konulu çalışmada, araştırmaya katılan sporcu öğrencilerin aktif spor yapıp yapmama değişkenine ait istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediğini tespit etmiştir.

Araştırma bulgularında, katılımcıların sporcu lisansına sahip olup olmama değişkenine ait Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinden almış oldukları toplam puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında sporcu lisansına sahip olan katılımcıların ortalamasının (148,66) sporcu lisansına sahip olmayan katılımcılara göre (148,35) daha yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($p=0,01$). Sporcu lisansına sahip olan katılımcıların spora yönelik tutumlarının olmayanlara göre daha yüksek olması bu durumun doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Çünkü temelde gönüllülük esasına dayalı olan sportif faaliyetler bireylerin severek ve isteyerek katıldıkları bir faaliyet alanıdır. Bireylerin severek ve isteyerek yaptıkları bir davranışa-faaliyete yönelik olumlu tutum sergilemeleri bu durumla açıklanabilir. Araştırma sonuçları ile örtüşen bir çalışmada; Kangalgil, Hünük ve Demirhan (2006)

“İlköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması” konulu araştırmada sporcu lisansına sahip olan öğrencilerin olmayanlara göre tutum puanlarının daha yüksek olduğunu ve bu sonucun istatistiksel olarak anlamlı olduğunu tespit etmişlerdir.

Araştırma bulgularında, katılımcıların anne eğitim ve baba eğitim durumuna göre almış oldukları ölçek toplam puanlarının istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği saptanmıştır. Ortalamalar dikkate alındığında gerek anne gerekse baba eğitim değişkenine göre katılımcıların almış oldukları puanların oldukça benzer ve pozitif yönde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar dikkate alındığında bireylerin ebeveyn eğitim durumlarının farklılık göstermesine rağmen spora yönelik tutumlarının benzer olduğu söylenebilir. Alan yazın incelendiğinde araştırma sonuçları ile benzer bulgulara ulaşan çalışmaların olduğu görülmüştür. Örneğin; Danışman 2011 yılında yapmış olduğu “Bireysel ve Takım Sporları Yapan Öğrencilerin Güdüsel Yönelimlerinin Kaygı Düzeylerine Etkilerinin Araştırılması” konulu araştırmada anne ve baba eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmiştir. Esentürk 2014 yılında yapmış olduğu “Lise Düzeyinde Öğrenim Gören ve Okullar arası Spor Müsabakalarına Katılan Sporcu Öğrencilerin Güdülenme ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi” konulu araştırmada, bilmek ve başarmak için içsel güdülenme alt boyutunda anne öğrenim durumu arasında anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Bir diğer araştırma bulgusunda, yapılan korelasyon analizlerine göre katılımcıların beden eğitimi ve spor dersine karşı tutum puanları ile spor yapma gün sayısı ($r=,085, p=323$), saat sayısı ($r=,036, p=,527$) ve lisans yılı ($,005, p=,959$) gibi değişkenler arasında pozitif yönde bir ilişki olmasına rağmen bu ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür. Araştırmanın bu değişkenine ilişkin analizlerin aktif olarak spor yapan katılımcılar olduğu göz önüne alındığında, katılımcıların yapmış oldukları spor faaliyetinin uzun dönemde süreklilik göstermesi bu durumun temel nedeni olarak açıklanabilir.

Sonuç olarak; araştırma kapsamında ele alınan sosyo-ekonomik durum ve bağımsız değişkenlere ilişkin puan ortalamaları dikkate alındığında, bütün değişkenlerde katılımcıların beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının olumlu yönde olduğu görülmektedir. Özellikle istatistiksel olarak anlamlı farklılığın aktif olarak spor yapanlar ve sporcu lisansı olan öğrenciler lehine olması spor yapma ile beden eğitimi ve spor dersi arasındaki pozitif ilişkiyi ortaya koymaktadır.

Araştırmanın en önemli sınırlılığı olarak tek bir ölçme aracının kullanılmış olması gösterilebilir. Sonraki dönemlerde yapılacak olan çalışmalarda konu ile ilişkili başka ölçme araçları da kullanılabilir ve daha fazla bireyi ve okul türünü (özel-devlet) kapsayacak şekilde ele alınabilir.

Bu çalışma; Gürkan HAZAR’ın “Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Karşı Tutumlarını Etkileyen Faktörlerin Araştırılması-2018” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

KAYNAKLAR

1. Yıldırım, B., Engin, E. ve Yıldırım, S. (2011). Alkol ve madde bağımlılarında yalnızlık ve etki eden faktörler. *Journal Of Psychiatric Nursing*, 2(1), 25-30. Ada E.N, 2011. *Beden Eğitim Derslerinde Güdüsel İklim ve Güdülenmenin Optimal Performans Duygu Durumu Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi*. (Doktora Tezi). Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İzmir.
2. Akandere M, Özyalvaç NT, Duman S, 2010. Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları İle Akademik Başarı Motivasyonlarının İncelenmesi (Konya Anadolu Lisesi Örneği). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 24.
3. Aracı H, 2001. Öğretmenler ve Öğrenciler İçin Okullarda Beden Eğitimi (3. Baskı). Ankara: Nobel.
4. Büyüköztürk Ş, Kılıç Çakmak E, Akgün, ÖE, Karadeniz Ş & Demirel F, 2016. *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
5. Danışman İH, 2011. *Bireysel ve Takım Sporları Yapan Öğrencilerin Güdüsel Yönelimlerinin Kaygı Düzeylerine Etkilerinin Araştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Sporda Psiko-Sosyal Alanlar Programı. Ankara.
6. Duman S, Kuru E, 2010. Spor yapan ve yapmayan türk öğrencilerin kişisel uyum düzeylerinin belirlenmesi ve karşılaştırılması. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. Cilt 4, Sayı 1. Niğde .
7. Erkuş A, 2013. Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci. Ankara: Seçkin.
8. Eroğlu B, 2011. Öğretmenlik Uygulamasının Beden Eğitimi Öğretmeni Adaylarının Mesleki Yeterlikleri ve Mesleğe Yönelik Tutumları Üzerine Etkileri. *Doktora Tezi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
9. Ersoy T, 2010. 9-11 Yaşlar Arası Spor Yapan ve Yapmayan Çocukların Ruhsal Uyum Düzeylerinin Karşılaştırılması Olarak İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı. Ankara.

10. Esentürk OK, 2014. Lise düzeyinde öğrenim gören ve okullar arası spor müsabakalarına katılan sporcu öğrencilerin güdülenme ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı. Ankara.
11. Franzoi SL, 2003. Social Psychology. (Third Edition). Boston: Mc. GrawHill.
12. Güllü M, Güçlü M, 2009. Ortaöğretim öğrencileri için beden eğitimi dersi tutumölçeği geliştirmesi. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi Cilt 3, sayı 2.
13. Güneş A, 2004. Okullarda Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi (4. Baskı). Ankara: Pagem
14. Hilgard ER, Atkinson RC, Atkinson R. L. 1971. Introduction to Psychoology. (Fifth Edition). New York: Harcourt Broce Jovanovich.
15. Hosseinalipour F, 2015. Üniversiteli sporcu öğrencilerin sporda motivasyon düzeyleri ve stresle başa çıkma yöntemlerinin incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı. Ankara.
16. İşler H, 2012. Beden Eğitimi ve Spor Bilşileri El Kitabı (3. Baskı).İstanbul: Ol.
17. Kangalgil M, Hünük D, Demirhan G, 2006. İlköğretim lise ve üniversite öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. Spor Bilimleri Dergisi-Hacettepe J. of SportSciences. 17(2), 48-57.
18. Karasar N, 2006. Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Nobel Yayın.
19. Silverman S, Scrabis KA, 2004. A review of research on instructional theory in physical education2002-2003. International Journal of Physical Education, 41, (1), 4-12.
20. Tamer K ve Pulur A, 2001. Beden Eğitimi ve Sporda Öğretim Yöntemleri. Ankara: Ofset.

